

Skupna komisija ljudske skupštine in izvršnega sveta Bosne in Hercegovine je izvela analizo enoletnega funkcioniranja nove ureditve občin in okrajev. Objavljamo nekaj ugotovitev komisije o delu svetov ljudskih odborov in podatke o strukturi občin in okrajev po številu prebivalstva in površini.

SVETI LJUDSKIH ODBOROV

Sestava svetov je v največ primerih enostranska. Tako je na primer večina svetov za šolstvo sestavljena pretežno iz šolskih direktorjev ali prosvetnih delavcev, sveti za gospodarstvo pa so sestavljeni iz direktorjev podjetij. Podoben je primer tudi pri svetih za zdravstvo. Posledica take strukture svetov je enostranost v njihovem delu, tako da na sejah večinoma razpravljajo o problemih tistih ustanov in podjetij, katerih predstavniki kot člani sveta sodelujejo v svetu. Razen tega so bili v mnoge svete izvoljeni ljudje, ki so pre zaposleni z različnimi dolžnostmi v družbeno-političnih organizacijah, kar neugodno vpliva na njihovo delo kot članov svetov. V naši družbeni in politični praksi je prišlo v navado, da odpade na enega človeka vrsta funkcij, kar nujno vpliva na kakovost dela tistih organov, v katerih delujejo. Danes je funkcija ljudskih odbornikov ali članov svetov velikega družbenega pomena in ne prinaša s seboj samo časti, temveč tudi odgovornost. Delo v organih družbenega samoupravljanja ne trpi več površnosti in če hočemo, da bodo ti organi zavzeli svoje pravo mesto v sistemu socialistične samouprave, morajo imeti politične organizacije drugačen odnos do njihove izvolitve in dela. Ni redek primer, da se številni sveti ne morejo sestati predvsem zaradi preobremenjenosti njihovih članov z različnimi družbenimi funkcijami, področje dela članov svetov pa je danes tako široko, da mora absorbirati večidel njihovega prostega časa. Razen tega je med 1026 članov svetov v okrajih Bosne in Hercegovine le 77 žensk in 79 delavcev. To govori o orientaciji, ki ni dobra in ki bi jo bilo treba čimprej spremeniti, pri čemer bi morali zamenjati pre zaposlene člane svetov z mlajšimi ljudmi, posebno iz delavskih svetov in drugih organov družbenega upravljanja.

Sveti v bolj razvitih občinah, posebno v občinah, ki so nastale na sedežih bivših okrajev, so pokazali popolno aktivnost in zmorejo reševati mnoge probleme iz svoje pristojnosti. Sveti v majhnih in nerazvitih občinah pa se redko sestajajo in rešujejo predvsem tista vprašanja, ki jim jih postavijo organi uprave. Prav tako so bila mnoga vprašanja, o katerih bi bili morali sveti predhodno razpravljati in podati predloge ljudskemu odboru, uvrščena na dnevni red seje ljudskega odbora, ne da bi sveti predhodno o njih povedali svoje stališče. Pri teh občinah so pojavi, da posli med posameznimi sveti niso povsem razmejeni in se je zgodilo, da je eden izmed svetov reševal posle iz pristojnosti drugega sveta, prišlo pa je tudi do tega, da so sveti reševali vprašanja, ki sploh niso spadala v njihovo delovno pristojnost.

Komisija je ugotovila, da v odnosih med okrajnimi in občinskimi sveti ni tesnejše povezanosti. Sveti okrajnih ljudskih odborov slabo poznajo delo občinskih svetov, niti ne kontrolirajo zakonitosti njihovega dela.

(Konec na 15. strani)

Bralci nam pogosto pošiljajo vprašanja tako iz svoje osebne prakse kakor taka, ki so vezana na probleme splošnega interesa. Uredniški odbor »Naše skupnosti« misli, da bi lahko odgovori na ta vprašanja pomenili prispevek k boljšemu spoznavanju izkušenj in ustvarjanju večje jasnosti v problemih, ki jih prinaša vsakdanja praksa in s katerimi se srečujejo člani delavskih svetov, odborniki ljudskih odborov, člani njihovih svetov in organov družbenega upravljanja sploh kakor tudi drugi bralci, ki se aktivno zanimajo za vprašanja naše socialistične graditve. To nas je tudi pripravilo do tega, da odpiramo to rubriko. V njej bomo objavljali razen odgovorov na vprašanja tudi pojasnila o posameznih družbenih pojavih v naši stvarnosti. Naš namen je, da naj služi služi ta rubrika tudi čim bolj tesnemu povezovanju lista z delovnimi kolektivi ljudskih odborov in organov družbenega upravljanja. Zato vabimo naše bralce k sodelovanju.

Družbena kontrola uporabe sredstev za stanovanjsko graditev

Dva bralca iz Beograda sta nam poslala naslednje vprašanje:

»Brali smo, da so v nekaterih krajih sklepali zbori volivcev o gradnji stanovanj. Kolikor nam je znano, pri nas na zboru volivcev tega ni bilo. Ali se to izvaja v večini krajev? Ali obstajajo o tem kakšni predpisi?»

Moramo priznati, da žal nismo spremljali tega zelo zanimivega in zelo pozitivnega pojava v našem življenju. Vendar je znano, da taki primeri so, jih je pa še vedno malo (»Borba« je nedavno poročala o takem delu zborov volivcev v Splitu).

Ni predpisov, ki bi neposredno zahtevali, da zbori volivcev sklepajo o tem vprašanju. Vsi zakonski ukrepi pa omogočajo in usmerjajo k temu, da zbori volivcev razpravljajo o vsakem važejšem vprašanju podobne narave, pa potemtakem tudi o tem. Dejansko mislimo, da bi bila dolžnost ljudskih odborov, da na zborih volivcev postavijo na dnevni red ne samo stanovanjsko graditev, temveč investicije sploh.

Dosedaj je bila praksa, da so se na zborih volivcev dotaknili teh vprašanj le mimogrede, ko so razpravljali o predlogu družbenega plana komune, ko se je volivcem podajal obračun o delu in ob podobnih priložnostih.

To gotovo ni dovolj, posebno sedaj, ko življenjski standard delovnih ljudi tudi neposredno zavzema čedalje bolj važno mesto v gospodarski politiki. In ker je stanovanje eno izmed najvažnejših vprašanj, ki jih moramo reševati v boju za čim boljše življenjske pogoje, je jasna potreba, da dobijo svoje mesto kot posebna tema in da se o njem sklepa čim bolj izčrpno in čim bolj konkretno, tudi na zborih volivcev. To toliko prej, ker so med državljani — udeleženci zbora številni tudi sami tu neposredno zainteresirani.

Najvažnejše je vsekakor rešiti, kako bi z razpoložljivim zneskom denarnih sredstev dobili čim več solidno zgrajenega stanovanjskega prostora. Tu se zboru takoj postavlja tudi vprašanje, kakšne zgradbe in kakšna stanovanja naj se gradijo, s kakšno udobnostjo, instalacijami, s kako velikimi prostori itd. Po poročilu »Borbe« so v Splitu volivci zahtevali revizijo planov in projektov stano-

vanjskih hiš. Iz načrtov so bile odstranjene stvari, ki niso bile nujne (kakor so na primer marmorne stopnice in ploščice v kopalnicah). Tako so dobili za isti denar več stanovanj.

Mislimo, da bo mogoč vsak zbor volivcev brez izjeme uspešno razpravljati o tem vprašanju samo tedaj, če se bo spuščal tudi v take posameznosti, kakor so programi in projekti. Volivci ne bodo mogli bistveno spreminjati skupnega zneska sredstev, ki je na razpolago za stanovanja, lahko pa bodo veliko prispevali pri iskanju načinov, kako bi ta denar čim bolj ekonomično porabili in da bi bila stanovanja čim prej dograjena. Da so velike možnosti za prihranke, je razvidno iz tega, ker se cena za kvadratni meter takomenovane brutostanovanjske površine v velikih mestih giblje od 21 do 55 tisoč dinarjev, kar je odvisno od tipa zgradbe, udobja in pritoklin, mesta, v katerem se gradi itd.

Vsekakor se takoj zbori ne morejo uspešno izvesti brez priprave. Ljudski odbor bi lahko zanje pripravil materiale (programe, projekte, kalkulacije, primerjave, variante), vendar tako predelane, da jih lahko razumejo nestrokovnjaki.

S takim delom bi na zborih volivcev dosegli večvrstno korist: imeli bi še eno pobudo v nadaljnjem razvoju lokalne samouprave, zanimanje državljanov za zbor volivcev bi se krepiło, ljudski odbor bi imeli tudi pri tej obliki pomoč volivcev pri reševanju tega zelo zapletenega vprašanja, zbori bi gotovo dali zelo koristne sugestije, kako bi s čim manjšimi sredstvi čim bolj učinkovito in čim hitreje gradili stanovanjski prostor. Končno bi imeli državljani najneposrednejši in najkonkretniji vpogled v stanje stvari in v objektivne možnosti, pa bi z večjim razumevanjem spremljali delo ljudskega odbora in bi sami sodelovali pri tem delu.

Splošno lahko rečemo, da je za naše pogoje in za našo socialistično družbeno ureditev neposredno sodelovanje državljanov najvažnejša pot, da se tudi to vprašanje čim bolj pravilno in čim bolj uspešno rešuje ter da se odpravijo slabosti, ki se nujno pojavljajo tam, kjer ni dovolj razvita družbena kontrola nad trošenjem sredstev.